

Rimantas Balsys*Klaipėdos universitetas***KVIETIMAS ĮSIKLAUSYTI Į ŽEMĖS TYLĄ...
(PROFESORĖS BRONISLAVOS KERBELYTĖS
JUBILIEJUS)**

Šių metų sausio dvidešimt septintąją dieną iškilčiausia Lietuvos folkloristė, pedagogė ir mokslininkė, profesorė, habilituota daktarė Bronislava Kerbelytė paminėjo 75-ąjį savo gimtadienį.

Bronislava Kerbelytė gimė 1935 metų sausio 27 d. Rečionyse (Ukmergės r.); mokėsi Ukmergės 2-ojoje vidurinėje mokykloje; 1953–1958 m. studijavo rusų filologiją ir folkloristiką Maskvos M. Lomonosovo universiteto Filologijos fakultete; 1963–1999 m. dirbo Lietuvių kalbos ir literatūros institute; 1965 m. Vilniaus universitete apgynė filologijos mokslų kandidato (daktaro) disertaciją; 1989 m. Rusijos MA Pasaulinės literatūros institute – filologijos mokslų daktaro (humanitarinių mokslų habilituoto daktaro) disertaciją; nuo 1996 iki 2010 m. dirbo Vytauto Didžiojo universiteto Etnologijos ir folkloristikos katedroje.

Penkių dešimtmečių aktyvios mokslinės, o vėliau ir pedagoginės veiklos rezultatas – išleista per dvi dešimtis įvairių knygų (tautosakos rinkinių, chrestomatijų, monografijų, katalogų); įvairiuose Lietuvos ir užsienio žurnaluose lietuvių, rusų, lenkų, vokiečių, anglų kalbomis publikuota apie du šimtus mokslinių straipsnių; vadovauta gausiam būriui magistrantų ir doktorantų.

Profesorės Bronislavos Kerbelytės darbai, mokslinė kompetencija plačiai žinoma daugelio šalių folkloristams, ji – *International Society for Folk Narrative Research* (ISFNR) narė (nuo 1989 m.); draugijos *Folklore Fellows* (Suomija) tikroji narė (nuo 1990 m.); periodinių leidinių *Humanitara zinatnu vestnesis* (Latvija) redakcijos kolegijos (nuo 2002 m.) ir *Estudos de Literatura Oral* (Portugalija) redakcijos kolegijos (nuo 2006 m.) narė.

Laimėjimų, pareigų ir nuopelnų, regis, užtektų keliems. Tačiau tai, kas išvardyta, tik iš dalies atskleidžia, kam atiduotas visas kūrybingiausias, produktyviausias laikas ir laisvalaikis. Pagrindinė ir didžiausia profesorės meilė – lietuvių pasakojamoji tautosaka (pasakojamosios tautosakos klasifikacija ir sistematika, tekstų struktūros ir semantika, pasakų ir sakmių raida, tautosakos kūrinių ir papročių sąveika, lietuvių ir kaimyninių tautų tautosakos kūrinių analogijos). Bronislava Kerbelytė sukūrė *struktūrinę semantinę folkloro tekstų analizės ir aprašymo metodiką*. Kritiškai įvertinusi ankstesniųjų tyrinėtojų pasakų klasifikavimo principus bei pasitelkusi daugelio folkloro tyrinėtojų atskleistus tradicijos funkcionavimo dėsnius, B. Kerbelytė suformulavo vieną svarbiausių išvalgų: „kūrinio tipas – tai istoriškai kintanti kategorija“. Vėliau pradėta stabilių elementų, kurių vaidmuo organizuojant kūrinio elementus į darnią visumą turėtų būti svarbiausias, paieška. Taip išskirti *elementarieji siužetai – pagrindiniai liaudies naratyvų struktūros elementai*, padėję autorei sėkmingai atlikti titanišką, fundamentalų darbą – suklasifikuoti visą Lietuvių pasakojamosios tautosakos lobyną (apie 85 000 publikuotų ir rankraštynuose saugomų pasakų, sakmių, padavimų, legendų, anekdotų variantų), kuris šiandien pasiekiamas tiek specialistams, tiek ir folkloro mėgėjams (žr. Kerbelytė B. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 1: *Pasakos apie gyvūnus. Pasakėčios. Stebuklinės pasakos*, Vilnius, 1999; t. 2: *Pasakos-legendos. Parabolės. Novelinės pasakos. Pasakos apie kvailą velnią. Buitinės pasakos. Melų pasakos. Formulinės pasakos. Pasakos be galo*; t. 3: *Etiologinės sakmės. Mitologinės sakmės. Padavimai. Legendos*, Vilnius, 2002; t. 4: *Pasakojimai. Anekdota. Oracijos*. Kaunas, 2009).

Elementariųjų siužetų išskyrimas, jų klasifikacija pagal herojų tikslus leido profesorei B. Kerbelytei publikuotose monografijose ir moksliniuose straipsniuose atskleisti daugybę folkloro naratyvuose slypinčių žmonijos išminties, patirties, siekių, svajonių klodų; pasekti, kaip pasakas veikė naujos socialinės problemos ir kaip atsirado naujų siužeto elementų; nustatyti skirtingų tautų panašius pasakų ar sakmių siužetus ir atsakyti į klausimą, kodėl tų panašumų aptinkama ir kaimyninių, ir niekada nekontaktavusių tolimų tautų folklore; atskirti falstifikuotus ar literatūriškai perdirbtus pasakų siužetus.

Pasisekė tiems, kuriems nusišypsojo laimė būti palytėtiems ir pakylėtiems talentingos, reiklios, principingos, o sykiu ir tolerantiškos pedagogės profesorės Bronislavos Kerbelytės rankų. Sveikindami Jubiliatę su brandžia gyvenimo ir darbų sukaktimi, skelbiame 2005–2010 m. jos darbų bibliografiją (primename, kad profesorės darbų bibliografija iki 2005 m. buvo paskelbta *Tautosakos darbų* dvidešimt antrajame tome (žr. *Tautosakos darbai*, XXII (XXIX). Vilnius, 2005, 298–313, parengė Edita Korzonaitė ir Jūratė Šlekonytė).

PAGRINDINIŲ MOKSLINIŲ PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS 2005–2009 m.

KNYGOS:

1. *Типы народных сказок. Структурно-семантическая классификация литовских народных сказок*, 1–2. Москва: РГГУ, 2005. 722 с.
2. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 4: Pasakojimai. Anekdota. Oracijos. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2009. 611 p.

MOKSLO STRAIPSNIAI PERIODINIUOSE, TĘSTINIUOSE ARBA VIENKARTINIUOSE TARPTAUTINĖSE DUOMENŲ BAZĖSE REFERUOJAMUOSE LEIDINIUOSE:

1. Rauber in der Totenkammer. *Enzyklopädie des Märchens*, Bd. 11, Lieferung 1. Berlin–New York: Walter de Gruyter, 2005, 346–348.
2. Schlafen in der Mitte. *Enzyklopädie des Märchens*, Bd. 12, Lieferung 1. Berlin–New York: Walter de Gruyter, 2005, 11–12.

3. Soldat und Teufel. *Enzyklopädie des Märchens*, Bd. 12, Lieferung 2. Berlin–New York: Walter de Gruyter, 2006, 858–860.
4. Žemaičių pasakos XIX a. ir XX a. pradžioje. *Tautosakos darbai*, XXXIV. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2007, 54–67.
5. Naujoviški anekdotai: santykiai su ilgaamžė tradicija. *Tautosakos darbai*, XXXV. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008, 107–116.
6. Dvasregiai lietuvininkų ir lietuvių saktėse. *Res Humanitariae III*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2008, 84–99.
7. Folkloro duomenys – senosios raštijos žinių vertinimo priemonė. *Tautosakos darbai*, XXXVII. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2009, 13–30.
8. Komunistiniai vadai ir žmonių būseną Lietuvoje užrašytuose anekdotuose. *Tautosakos darbai*, XXXVIII. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2009, 260–270.

MOKSLO STRAIPSNIAI RECENZUOJAMUOSE UŽSIENIO LEIDINIUOSE:

1. Элементарные сюжеты как основная структурная единица фольклорных повествований. *Славянские чтения*, 4. Daugavpils–Rezekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība, 2005, 5–13.
2. Drachen und Prinzessinnen: Hirten und Hütung in der Volkserzählung. *Hirten – Herden – Hütungsbrauch. Hirtenkultur in Litauen*. Herausgegeben von M. Klein und G. Bauer. Münster: Edition Octopus, 2005, 163–179.
3. Новые возможности структурно-семантической классификации сказок. *Проблемы структурно-семантических указателей*. Отв. редактор серии С. Ю. Неклюдов. Москва: РГГУ, 2006, 93–112.
4. О жестокостях в сказках. *Humanitāro zinātņu vēstnesis 9*. Daugavpils, 2006, 7–16.
5. Способы сохранения жизни и ее возвращения человеку в сказках. *Baltu un slāvu literārā antropologija*. Komparatistikas instituta almanahs 6. sejmums. Daugavpils: Saule, 2006, 7–14.
6. К вопросу об отношении традиции к литературным обработкам сказок: «Красная Шапочка». *Humanitāro zinātņu vēstnesis 11*. Daugavpils, 2007, 7–12.

7. Идеал брачного партнера в сказках. *Славянские чтения VI*. Ред. коллегия. Ред. Ф. Федоров. Daugavpils: Daugavpils universitates akadēmiskais argads „Saule“, 2008, 5–8.
8. Поиски ритуала в сказках (заметки о книге В. Я. Проппа). CONSORTIUM OMNIS VITAE. Сборник статей к 70-летию профессора Ф. П. Федорова. Daugavpils universitates Akadēmiskais argads „Saule“, 2009, 66–82.

KONGRESU PRANEŠIMU TEZĒS:

1. The Possibilities of Structural-semantic Method. *Folk Narrative Theories and Contemporary Practices*. 14th Congress of the International Society for Folk Narrative Research (ISFNR). Tartu, Estonia, July 26–31, 2005, 146–147.
2. The Tales of Magic in Development and the Problem of their Origin. *Narratives Across Space and Time: Transmissions and Adaptations*. [15 ISFNR kongresas]. Athens, June 21–27, 2009, 139.